UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini

Albertus <de Padua>

Vlme, 1480

Prima pars

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Visual Library

vnde eccle·24. In me gratia omnis vite et veritatis. et ia·1.
De plenitudine eius omnes accepimus. fuit igit̃ in mente gra
tia repletus. vnde prouer. 1. Addatur gratia capiti meo id eſt
menti mee. Fuit ſecundo gratioſus in verbis. lu·4. Mirabant̃
omnes in verbis gratie eius. vñ pſal. Diffuſa eſt gratia in la-
biis tuis. Fuit tercio gratioſus in opere. zach·1. Educet lapidẽ
primariuz id eſt chriſtum et exequabit gratiam verboꝝ gratie
operum. Quarto fuit gratioſus in morte. eccle. 7. Mortuo non
prohibeas gratiam. ymmo ꝑ mortem iſtam gratificauit nos in
dilecto filio ſuo vt dicit apoſtolus ad ephe·1. Rogemus ergo
deum ꝛc.

In feſto circumciſionis dñi noſtri Iheſu chriſti. Prima pars ſermonis xvi A

Poſtq̃ ↄſummati ſunt dies octo vt circumcideret̃
puer. vocatum eſt nomen eius iheſus ꝛc. luce. 2.
Quõ dies hodierna eſt anni principium. ideo prin
cipes ſuis ſuis clientibꝫ et quilibet paterfamilias
ſue familie donaria tribuunt ita ꝙ maiores mino
ribꝫ. non minores maioribꝫ aliquid tribuant. ſed tamen ad mi
nores nunciare maioribꝫ bonum annum pertinet. Saluator au
tem noſter iheſus in hunc mundum natus velud princeps. licet
adhuc puulus noluit ꝙ iſte dies preteriret quin munus accep-
tabile et gratũ tribueret ſuis fidelibꝫ. Munus aũt hoc fuit pre
cioſus ſanguis ipſius quem in circumciſione hodierna die pro
nobis effudit. Preſens igit̃ ſolennitas eſt compaſſionis dilecti
onis et exultationis. Compaſſionis quidem. qiua chriſtus ſic
puulus exiſtens ꝓ nobis circumciſionem ſuſtinuit. 1. pe. 4. chri
ſto igit̃ paſſo in carne vos eadẽ cogitatione patiamini. vt vbi
non poteſt eſſe corporalis paſſio. ſaltem ſit mentis compaſſio.
Item eſt iſtud feſtum amoris. vnde bern. ſuper omnia inquit te
mihi reddit amabilem. O bone iheſu opus redemptionis no-
ſtre. et ſanguis quem fudiſti pro nobis. Item eſt etiam ſolenni
tas exultationis. quoniam habemus hodie arras noſtre redem
ptionis in effuſione ſanguinis chriſti expectantes plenam in ip
ſius morte redemptionem. et propter hoc in matutinis cantatũ
fuit. Hec eſt dies quam fecit dñs. exultemus et letemur in ea.
De his autem que pertinent ad ſolennitatez huius diei fit men
tio in euangelio hodierno. in quo tria tangunt̃. Primũ eſt cor
poralis criſti circũciſio. ſecũdũ eſt ſaluatoris noĩs impoſitio ib

vocatum eſt ꝛc. Tercium eſt eiuſdem nominis precedens inſinua-
tio ibi: quod vocatum eſt: Circa primū tangunt̄ tria. Quoꝝ
primū eſt tempis ↄſūmatio: poſtq̄ ↄſūmati ſunt dies octo: ſcꝫ
a natiuitate chriſti ex virgine. computando primū et vltimum
diem. exo. 23. Numerū dierum meoꝝ ad implebo. Secūdo po
nit̄ circūciſionis obſeruatio: vt circumcideret̄: fecit em̄ dn̄s que
cogitauit. et impleuit in corpe ſuo ſermonē circumciſionis quē
preceperat a diebꝫ antiquis vt dicit̄ tre. z. Tercio ponit̄ etatis
teneritudo: puer: Nota ſm̄ iſido. 11. ethi. c. z. q̄ gradus eta-
tis ſex ſunt. Prima ē infantia que eſt naſcentis hominis et por
rigit̄ in ſeptem annos. et dicit̄ hō̄ tunc infans. q꞉ fari id eſt loq̄
non poteſt nondū bene dentibꝫ ordinatis. Secunda etas eſt pu
ericia que ē a ſeptennio vſq̄ ad decimūquartū durat annū. et
dicit̄ a puritate q꞉ caret lanugine. Tercia eſt adoleſcentia que
porrigit̄ vſq̄ ad decimumquintū annuꝫ. dicitur aūt adoleſcen
tia. quia adolet ⁊ auget ac generare facit. Quarta eſt iuuentus
dicta a iuuamento eo q̄ ſit etatū firmiſſima et iuuare poteſt in
ea quoſcunq̄ alios queꝑtendit̄ vſq̄ ad quadrageſimum annū
Quinta eſt grauitas. que eſt declinatio iuuentutis in ſenectutē
et finit̄ in ſexageſimo anno. Sexta eſt ſenectus que nullo anno
rum tempe finit̄. et dicunt̄ ſenes a ſenſus diminutione q꞉ deli-
rant. Cum aūt chriſtus non eſſet niſi octo dierum tn̄ euangeli-
ſta eū appellat pueꝝ. ſic̄ etiam iſa. 10. c. Puer natus eſt nobis.
et hoc propter puritatē eius. purus em̄ fuit corpe q꞉ ex puriſſi-
mis virginis ↄceptus erat ſanguinibꝫ. purus fuit in aīa. q꞉ ſi-
ne peccato originali ⁊ actuali ¶ Circa circumciſionē quinq̄
ſunt videnda. primo de ritu eius. ſecūdo quare fuerit inſtituta.
tercio quibꝫ data fuit. quarto quare chriſtus circumcidi volue-
rat. quinto quare nos non circumcidim̄. Circa primū primo vi
dendū eſt vbi fiebat. q꞉ in carne preputij ſiue ī membro gene
rationi deputato. et dicit̄ circūciſio q꞉ circulariter pellis ipſius
membri incidebat̄. Secundo videndū eſt de tempe. fuit em̄ inſti
tuta an̄ legeꝫ traditā moyſi quadringenta annis vn̄ dicit apo
ſto q̄ circūciſio nō ex lege ſed ex patribꝫ eſt. fiebat aūt octauo
die natiuitatis infant̄ etiā ſi dies ille eſſꝫ ſabbatū vt dicit̄ io.
z. vn̄ gene. 17. Infans em̄ octo dieꝝ circūcidet̄ in vobis. an̄ em̄
octauā diē non fiebat ꝓpter carnis teneritudinē ne eſſet piculū
nec differebat̄ niſi in caſu. qm̄ dolor nimius fuiſſet ꝓpter carnis
firmitatem. Tercio ipſa circumciſio a quocunq̄ fieri poterat.
et cultello ferreo vel lapideo. quia nec miniſtrum habuit depu
tatum. nec inſtrumentum. Immo aliquis ſeipſum poterat

circumcidere. ſicut dicit̃ de abraham gene. 17. c. ¶ Secundo
videndum eſt quare inſtituta fuerit circumciſio. et dicendum ẽ
q̃ propter multa. Primo vt eſſet ſignum diſtinctionis indelebi
le quo populus iudaicus ab aliis diſcerneret̃ nationib⁹. vt di
cit̃ ad ro. 4. Secũdo data eſt iudeis circumciſio in remedium cul
pe originalis. illud em̃ faciebat eis circumciſio quod nobis fa=
cit baptiſmus. et ideo ſola circumciſio inter legalia gratiam cõ
ferebat. quia non abiicit̃ culpa niſi ꝑ gratiam. Tercio data eſt
ad repreſſionez carnalis concupiſcentie qua maxime ardebant iu
dei. cuius ablationem ſicut ſignificat aqua baptiſmi ꝑ refrige=
rationem. ita circumciſio ꝑ ablationem. Quarto circumcidebat̃
infans octaua die vt ſtatim in ipſo exordio natiuitatis propria
ſanguinis ſanctificaret̃ effuſione. vnde dicit̃ he. 9. q̃ omnia pene
mundant̃ in ſanguine ſ̃m legem. et ſine ſanguinis effuſione ñ
fit remiſſio. ⁊ ideo ſcriptum eſt exo. 22. Septem dieb⁹ ſit cũ ma
tre ſua. die octauo reddes illũ mihi. et addit. Viri ſancti eritis
mihi ſcȝ ꝑ ſanctificationem et circumciſionem. ¶ Tercio vi
dendũ eſt quib⁹ data fuerit. et dicendũ q̃ primus homo cui da
ta fuit circumciſio fuit abraham cũ nonaginta et nouem anno=
rum eſſet. omnis aũt maſculus de ſemine eius et ſerui habitan
tes cũ eis tenebant̃ circumcidi. mulieres aũt eoꝝ cũ a circumci
one eſſent libere. nunq̃ȝ tamen niſi circumciſis debebant nubere
Item nulla alia natio iudeis exceptis legi ſubiciebat̃ circumciſi
onis. ſed ſacrificiis quibuſdam emundebant̃ originali peccato.
quemadmodũ et mulieres iudeoꝝ. ¶ Quarto videndum
eſt quare chriſtus circumcidi voluerit. cũ tamen fuerit ſine om=
ni peccato. huius aũt plurime cauſe aſſignant̃. Prima vt oſten
deret ſe eſſe de ſemine abrahe cui erat impoſita circumciſio. Secũ
da vt iudeis auferret cauſam incredulitatis. potuiſſent em̃ dice
re q̃ credere non deberent quia patrib⁹ eſſet diſſimilis. Tercia
vt legem veterem approbaret mat. 4. Non veni ſoluere legem.
ſed adimplere. Quarto propter humilitatẽ ſuam. qꝛ licet eſſet ſi
ne peccato tñ velud peccator ſe legi ſuppoſuit. gal. 4. factũ ſub
lege. Quinta vt carnis in ſe veritatem oſtenderet. ſap. 7. In ven
tre matris mee figuratus ſum caro. Sexto vt caſtitatem commẽ
daret que eſt in circũciſione actus illius membri. Septimo vt
ſpiritualem doceret circumciſionẽ. que debet fieri in oculis ⁊ au
rib⁹. ne inhoneſta videant̃ et vana audiant̃. et hoc eſt neceſſari
um. quia non ſaciat̃ oculus viſu. nec auris auditu. et ſic circũci
ſio debet fieri in lingua a prauis ſermonib⁹. qm̃ mors ⁊ vita in
manib⁹ lingue. prouer. 30. Debet fieri in manib⁹ ab auaricia.

vſura immunditia et violentia·vnde deu·21·Radet ceſariē et
circūcidet vngues·debet fieri in corde a cogitationib⁹ vanis et
immundis et ab erroribus vniuſis·Vnde Iiere·4·Circumcidi-
mini domino et auferte preputia cordiū veſtrorum viri iuda· ¶
Nota ꝙ quinquies effudit xps ſanguinem ſuū pro nobis·Pri
mo in circūciſione in ſignū amoris·ſicut ſichen amore dine·vt
eum ſponſū haberet circumciſus eſt·gene·34·Exo·4·c·Spon
ſus ſanguinum tu mihi es·Secundo in oratione in ſignū vehe-
mentis ardoris·quo noſtram deſiderabat ſalutē·Luce·22·Fa
ctus in agonia prolixius orabat·et factus eſt ſudor eius ſicut gut
te ſanguinis decurrentis in terrā·Tercio in flagellatione in ex-
emplum exhortationis·Hebre·3·Hortamini voſmetipſos per
ſingulos des·Quarto in crucifixione in preciū redemptionis
Apo·5·c·Redemiſti nos domine de⁹ in ſanguine tuo·Quinto
in lateris apertione·in efficaciam nr̄e ablutionis·apo·1·Lauit
nos a peccatis nr̄is in ſanguine ſuo ¶ Quinto et vltimo vi
dendū eſt·quare nos non circumcidamur·cū tamē xps circum
ciſus fuerit et apoſtoli·dico ꝙ circumciſio ceſſauit in inſtitutio-
ne baptiſmi·ita ꝙ obſeruatio eius tempe iſto damnabilis eſt·
vnde apo·gal·5·Ego paulus dico vobis·qm̄ ſi circumcidimi-
ni·chriſtus nihil prodent vobis·Sex aūt cauſe ſunt quare non
circumcidamur·Prima quia circumciſio ſolis iudeis data fuit·
nos vero iudei non ſumus·Secunda quia baptiſmus eſt ſacra-
mentum efficacius cōtra originale peccatum et vl̄ius et ideo fi-
nē circumciſioni impoſuit·adueniente eīm fortiori cedit minus
potens·Tercia cauſa quia chriſtus circumciſione ſua circumciſio
ni finem impoſuit·ſic alia legalia ſeruauit vt eos qui ſub lege
erant redimeret·gal·3·Quarta cauſa eſt·propter differentiam
antique legis et noue·Omnis enim lex oportuit ꝙ haberet ali
quod ſacramentum·quo velut per quandam ianuam in ipſam
legem eſſet ingreſſus·Lex autem antiqua penalis erat et affli-
ctiua·Et ideo per ſacramentum penale quod eſt circumciſio in
eam erat ingreſſus·quoniam vero lex noua ſuauis eſt·quia iu
gum chriſti ſuaue eſt cum ſit amor·Ideo per baptiſmum quaſi
per quandam ſuauem refrigerationem in ipſam legem ingredi
mur·Quinta eſt qr cum homo delectatione peccati a lege chri-
ſti declinaſſet non poterat redire niſi p penā alicuius ſacramenti
Sed qr chriſtus in ligno crucis vere languores noſtros tulit et
dolores noſtros ipſe portauit·vt iſa·53·c·Ideo ex hoc abſoluti
ſumus a pena circumciſionis·Sexta cauſa eſt·quia culpa origi
nalis peccati que maxime viget·et in membro deputato gene

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ratioī eſt illud quod ꝓhibet aliquez eſſe de lege chriſti. ideoq̃ nemo ad illā debet aſſcribi niſi effuſione ſanguinis. et precipue ſanguinez membroꝝ genitaliū. et qꝛ chriſtus hunc ſanguinē ꝓ nobis effudit. ideo vlterius non expedit circumcidi.

Secunda pars.

Secundo cū dicit: vocatum eſt: tangit̃ ſaluatoris nois impoſitio. ſicut em̄ nunc alicui nomen imponit̃ cū baptiſat̃ ita tunc cū circumcidebat̃. neq̃ em̄ aliquis ē dignus vocari quolibet nomine anteq̃ baptiſatus ſit. et hoc ꝓpter tria. Nomen em̄ ꝑtinet ad notitiaz. vñ ſm Iſi. z. ethi. 4. c. Nomen dictū eſt quaſi notamen eo ꝙ nobis vocabulo ſuo res notas faciat. et qꝛ homo ꝑ baptiſmū venit in gratuitā dei notitiā. ideo tūc nomen imponit̃. vnde dñs ad moyſen exo. 33. Noui te ex noie et inueniſti grām corā me. Secundo qꝛ nomen ꝑtinet ad dignitatē. et ꝑ baptiſmū in maximaz dignitatē tranſimus ſcz in adoptionez filioꝝ dei. Tercio qꝛ a ſancta trinitate habemus eſſe. ideo noneſt ꝯueniens vt nominem̄ niſi ad inuocationē ſancte trinitatꝭ cū dicit̃. Ego te baptiſo in noie patris et filij et ſpūſſancti. Hieremias em̄ dicit. Tu aūt in nobis es dñe et nomen ſanctū tuum inuocatuz eſt ſuꝑ nos. Circa iſtā aūt nominis impoſitionē duo tangunt̃. Quoꝝ vnū eſt vocatio nominis ſcz: vocatū eſt nomen eius: ſcz qui dixit Exo. 3. Ego ſum qui ſum. hoc nomen eſt mihi in eternū. Deinde ponit̃ nominis excellentia: ihesus: hoc nomen excelſum eſt vñ pſal. Memento te qm̄ excelſum eſt nomen eius. K Nota ꝙ ꝯuenient̃ hoc nomen fuit chriſto in circumciſione impoſitū. Iheſus em̄ interpretat̃ ſaluator. et qꝛ tunc ipſe noſtre ſalutis opus inceperat ideo tunc tale ſibi nomen impoſitū eſt. Rationabiliter aūt hic ſibi nomen impoſitū eſt qm̄ res nomis ſibi ꝯuenit. turpe em̄ eſſet vt aliquis debilis diceret̃ ſampſon. aut aliquis fedus diceret̃ abſolon. vel fatuus diceret̃ ſalomon. ſed tūc nomen eſt in hoie velut gemma in annulo aureo qñ nomen rei ꝯuenit. et qꝛ chriſtus vere fuit huāni generis ſaluator. ideo rationabilit̃ eſt vocatus iheſus. L Et nota ꝙ a quatuor malis ſaluat nos chriſtus. Saluat em̄ nos primo a temptationibꝰ. non em̄ permittit nos temptari ſupra id quod poſſumus. ſed facit cū temptatione ꝓuentū vt poſſimꝰ ſuſtinere. hoc em̄ nomen cogitatū eſt velut tiriacha recepta expellens omne temptationis venenuz. vnde mat. vl. In noie meo ſi mortifeꝝ quid biberint id eſt ad mortale temptationes ſenſerint nō eos nocebit. Secundo ſaluat a peccatis. vñ mat. 1. c. Ipſe ſaluū faciet populū ſuum a peccatis eo-